

Prvi koraki novih občin in okrajev

Prvega septembra se je začelo življenje novih občin in okrajev. To dejstvo pomeni velik korak naprej v izgradnji socialističnih odnosov in mehanizma neposredne demokracije v naši državi. Odprte so nove perspektive, toda postavljene so tudi nove naloge in problemi.

KAJ PRINAŠA SEDANJA RAZDELITEV

Politično teritorialna razdelitev Jugoslavije daje takole sliko:

Prej: okraji 338, občine 4113
Sečaj: okraji 107, občine 1479

Število občin in okrajev se je zmanjšalo za povprečno trikrat. Toda bistvo izvršenih sprememb ni v teritorialnem povečanju okrajev in občin. Spremembe v organizaciji občin in okrajev so pomembne predvsem iz naslednjih razlogov:

Prvo, samoupravljanje se je še bolj približalo delovnemu človeku. Skoraj vsi tekoči posli, za katere so državljani najbolj neposredno zainteresirani, se bodo lahko opravljali v občini.

Drugo, zelo se je okrepila ekonomska baza občine. Sedanje ko-

ljiati v sklad svoje napore s prizadevanjem delovnih ljudi v drugih predelih naše socialistične države.

S tem, da oblast dejansko postaja vse bolj oblast delovnega ljudstva po najrazličnejših oblikah samoupravljanja, pa tudi odgovornost za nadaljnji napredek vse bolj prebaja na delovne ljudi po tovarnah, po socialistično orientiranih zadrugah, v gospodarskih, prosvetnih, kulturnih in družbenih samoupravnih ustanovah.

NAJVAŽNEJŠE NALOGE

Med nalogami, ki stoje pred nami in ki jih predvidevajo objavljeni predpisi in obstoječi

rom in njegovim lastnim aparatom. Izgradnja kvalitetnega strokovnega kadra na vseh področjih komunalne delavnosti in priprave za volitve novih občinskih in okrajnih ljudskih odborov spadajo tudi med zelo važne naloge. Seveda pa bodo dale volitve v okrajne in občinske ljudske odbore polno korist šele takrat, ko bo novi organizem našel svoje mesto v našem sistemu. V tem procesu se bo najbolj pokazalo, komu ljudje lahko zaupajo vodstvo odgovornih poslov lokalne skupnosti.

Dokončno sprejetje statuta občin in okrajev je zelo važen posel. Od statuta bo odvisno, v kakšni meri bodo državljani dejansko lahko uživali pravice, ki jih zagotavlja naš sistem neposredne demokracije. Od tega, koliko delovni ljudje aktivno sodelujejo v organih samoupravljanja, bo odvisen tudi njihov prispevek k izgradnji socializma, izgradnji materialnih in političnih pogojev za socialistično demokracijo.

Če se statut občine in okraja

tudi ustrezajoča kvaliteta, toda tudi tisti kadri, ki nimajo potrebne strokovne in šolske izobrazbe, pa imajo v veliki večini večletne izkušnje v praksi izgradnje socializma. Imeli bodo možnost in bodo tudi zadoženi, da kasneje razširijo svoje splošno in strokovno znanje. Trenutno je najvažnejše, da se spopolnijo z ustrežajočim kadrom osnovne službe in institucije. Med njimi zavzema organi za planiranje vsekakor prvo mesto. Prav tako je važen aparat uprave za dohodek, inšpekcije, pravosodnih organov itd.

Plače so precej pereč problem pri upravnem osebju ljudskih odborov, predvsem plače višjih strokovnih uslužbencev. Nekateri odhajajo v gospodarstvo ali v republiški upravni aparat. Predlagajo se razni ukrepi za zdravitve in preprečevanje teh pojavov predvsem pa povečanje plač uslužbencev.

Toda samo s povečanjem plač ni mogoče rešiti tega problema. Trajnejšo in učinkovitejšo rešitev bo dale same plansko dviganje novega upravnega in drugega strokovnega kadra s pomočjo štipendij, s posebnimi re-

publičnimi upravnimi šolami in drugimi ukrepi, ki jih bo prav gotovo vseboval tudi novi Zakon o uslužbencih. Toda trenutno najvažnejši problem na tem področju je ekonomična in smotrna razdelitev obstoječega kadra in pravilna sistematizacija delovnih mest. Reševanje teh vprašanj bo lažje, če bo dovolj odpora proti neprincipialnim in osebnim ozirom pri razmeščanju obstoječega kadra. Sicer pa preli nevarnost, da bodo imele občine v bivših okrajnih središčih celo preveč kadrov, »nove« občine pa v glavnem premalo.

Obstaja pa tudi nasprotna tendenca. Ta se kaže v orientaciji večine občin, posebno bolj zaostalih, da ustanavljajo številne službe z mnogimi uslužbenci. Tu, v tej tendenci je treba predvsem iskati odgovor na vprašanje, zakaj na nekaterih področjih nova sistematizacija ne samo da ne zmanjšuje potreb po kadrih, temveč zahteva celo več ljudi. V prid samih občin je, da se borijo proti prevelikemu upravnemu aparatu, ker se bodo sicer kmalu našle v nepremostljivih finančnih težavah.

Podobna stvar je s pisarniški in stanovanjskimi prostori v novih občinskih središčih. Ponekod je ta problem dejansko zelo težak, posebno tam, kjer prej ni bilo občinskega središča. Morda se bo začasno našla rešitev v razmestitvi nekaterih služb v dveh vaseh, če v eni sami ni dovolj pogojev za to.

(Nadaljevanje na str. 12., spodaj)

ZEMLJEVID ADMINISTRATIVNO-TERRITORIALNE RAZDELITVE JUGOSLAVIJE

mune bodo lahko krile svoje glavne potrebe iz lastnih sredstev in razširjale v svojem okviru proizvajalno silo.

Tretje, proces vsklajevanja individualnih in splošnih koristi se bo vršil že na področju same občine, bodoči okraji pa bodo kot skupnosti komun mnogo bolj neposredno povezani s federacijo, kakor so mogli biti sedanji majhni okraji. Na ta način dobivajo republike drugačno vlogo. Svoje dejavnost omejujejo še bolj kakor doslej predvsem na področje šolstva, kulture, zdravstva, socialnega skrbstva in na koordinacijo in vsklajevanje gospodarskega napredka.

Četrto, borba za nadaljnji razvoj proizvajalnih sil in za družbeni standard prehaja na komuno. S tem postaja naša komuna v resnici »osnovna šola socialističnega demokratizma«, kjer se bodo delovni ljudje na lastnih izkušnjah učili ne samo gospodariti v korist ožje skupnosti, marveč tudi bolj razumevati potrebe širše skupnosti in celotne domovine ter sprav-

odnos, se nekatere ločijo kot najvažnejše. Sem spada predvsem sprejetje dokončnih statutov ljudskih odborov in prilagoditev organizacij in ustanov novi razdelitvi funkcij med občinami in okraji. Dalje, konkretiziranje odnosov med komuno in državljani, med komuno in podjetjem ter drugimi samoupravnimi ustanovami, odražanje odnosov med komuno in okrajem, med ljudskim odbo-

pravilno postavi in izvaja na najbolj demokratičen način, bo mogoče reševati s relativno manjšimi težavami tudi druge naloge, ki stoje neposredno pred novimi ljudskimi odbori.

Podatki s terena govore, da so novi okraji in nove občine, a posebno okraji, v glavnem rešili problem vodilnega upravnega in strokovnega kadra. Ni sicer še povsod zagotovljena

Okrajni zavod - osnovna enota socialnega zavarovanja

Po triletnih izkušnjah se je mogla vloga samoupravnih organov in mesto samouprave socialnega zavarovanja jasneje določiti. Samoupravni organi so sproščeni upravnih funkcij, samoupravna organizacija socialnega zavarovanja pa se v celoti vse bolj osamosvojuje kot vertikalno povezana družbena služba. Odnosi med »nižjimi« in »višjimi« zavodi so jasno predpisani. Samostojnost in družbeni značaj celotne službe je določen s pravicami in dolžnostmi organov oblasti in uprave do zavodov. »Splošni nadzor« in »splošno nadzorstvo« izginjata popolnoma. Zavod ima s predpisani določen delokrog in pristojnosti, državni organi pa vršijo samo nadzorstvo nad zakonitostjo poslovanja.

Skupščina okrajnega zavoda - nosilec samouprave

Okrajni zavodi bodo osnovne enote službe socialnega zavarovanja. Osnova samouprave je skupščina okrajnega zavoda. Iz nje izhajajo ostale skupščine, republiške in »vezne« zavoda. Pri okrajnem zavodu se izvajajo pravice iz vseh panog socialnega zavarovanja. Čeprav obstoja možnost, da okrajni zavodi zajamejo področja več novih okrajev, vendar kaže praksa, da je popolnoma v skladu z njihovo funkcijo, če sovpadajo s področji novih okrajev. Le izjemoma v gospodarsko zaostalih področjih bodo nekateri zavodi zajeli po dva okraja. Ponekod zahtevajo praktični razlogi, da se posamezna področja, pa tudi cele občine priključijo zavodu sosednjega okraja. Toda ne glede na izjemne primere so

že prve izkušnje potrdile, da so v celoti vzeto, novi okraji izpolnili pričakovanja tudi s stališča potreb socialnega zavarovanja.

Podružnice in ekspoziture po podjetjih

Zaradi direktnega izvajanja zavarovanja in približevanja službe zavarovancem obstajajo podružnice in ekspoziture, v poblaščenih gospodarskih in drugih organizacijah pa posebne službe. Te enote niso samostojne, toda se na njih lahko prenese samostojno izvrševanje določenih nalog.

Podružnice se ustanovljajo neodvisno od območja občin. Lahko pride ena podružnica na več občin, ali pa več podružnic na območje ene občine. Po pravilih bodo glede na konkretne pogoje obstajale teritorialne podružnice, toda ni izključno, da bodo podružnice tudi po podjetjih. Prav gotovo pa bodo podružnice namesto okrajnih zavodov povsod tam, kjer so dosežani okrajni spremenjeni v občine. Večja podjetja in druge organizacije bodo imele svoje ekspoziture v prvi vrsti zaradi izvajanja zdravstvenega zavarovanja. Doslej so se izka-

zale kot zelo koristne za izvajanje določenih nalog zavarovanja v samih gospodarskih in drugih organizacijah.

Naloga podružnic odreja statut okrajnega zavoda. Izkušnje bodo pokazale, ali bo potrebno odrediti na enoten način položaj podružnic in ekspozitur ter njihove medsebojne odnose in

odnose nasproti Zavodu. Vsekakor bo vpliv družbenega upravljanja na podružnice, ki ima svojo skupščino, večji kot pa na ekspozituro, ki ima samo odbor zavarovancev. Od tega bo odnose nasproti zavodu. Vseobdoro zavarovancev. Od tega bo bosta dobili.

Zdenko Has

AKTIVNI ZAVAROVANCI V FLRJ

Leto	Moški	Zenski	Skupaj
1939	680.704	197.736	878.440
1946	548.478	194.565	743.043
1950	1.486.789	515.292	2.002.081
1954	1.706.366	533.580	2.239.946

Podatki za l. 1939 zajemajo aktivne zavarovance Osrednjega urada za zavarovanje delavcev, Bratovske skladnice, Bolezenskega sklada prometnega osebja in Bolezenskega sklada rečne plovbe. Državni uslužbenci niso bili zajeti zdravstveno, temveč samo s penzijskim zavarovanjem, in jih je bilo v letu 1939 199.038.

Na precejšen dvig števila aktivnih zavarovancev po osvoboditvi od leta 1946 do l. 1954 sta vplivala naslednja činitelja: nagli razvoj gospodarstva, odnoso vključevanje novih delovnih moči v gospodarstvo in razširjenje zdravstvenega zavarovanja na nove kategorije zavarovancev (osebe, zaposlene v državnih uradih in ustanovah, kmetijski delavci, ljudje iz svobodnih poklicev in druge manjše kategorije). To predstavlja del našega sistema, to je del skrbi za delovnega človeka.

IZ DELOVNIH KOLEKTIVOV

SKRB ZA ZDRAVJE DELAVK V TOVARNI BOMBAŽNE INDUSTRIJE V ZAGREBU

V Zagrebu je največ žena zaposlenih v Tovarni bombažne industrije v Črnomercu. Zaradi slabe ali skoraj nikakršne ventilacije v zelo starih prostorih, so delavke često obbolevali na pljučih. V zadnjih letih pa so v tovarni zelo modernizirali ventilacijo in jo napeljali v prostore, kjer je bila nujna. Letos so končali tudi klimatizacijske naprave v oddelku za skrob, je nje, ki je bil doslej poln pare in kjer so delavke vdihavale škodljive pline ter bile neprestano izpostavljene veliki vročini.

V tovarni so uvedli fluoronapeljavo ventilacijskih naprav še ni končana. Najtežje bo rešiti vprašanje, kako preskrbeti dober in čist zrak v tkalnici, kjer se pri tkanju napolni ves prostor z drobnim prahom. Strokovnjaki skušajo rešiti to vprašanje na način, ki bi bil koristen za vse tekstilne tovarne v državi.

V tovarni so uvedli fluororescenčno razsvetljavo. V nekaterih prostorih je vprašanje razsvetljave zelo pereče, ker dober del zgradbe nima širokih oken.

Zaščiti pri delu s stroji povečajo veliko pozornost: postavili so zaščitne mreže, za-

varovali transmisije in postavili ščitnike na cirkularje, v tovarni sami pa so skonstruirali ščitnike za zobata kolesa, ki lahko služijo tudi drugim kolektivom.

Tovarna ima svojo ambulanto s posebnim prostorom za prvo pomoč. Poleg tega ima prostor za osebno higieno žena, vzdane električne grelce za pogrevanje hrane, ki jo prinesejo delavke od doma, lepo urejeno kantino, v kateri se dobijo topla in hladna jedila ter krepilne pijače. Pred letom so dovršili garderobo s kopalnico v oddelku za oplemenjevanje in v barvarni.

Sanitetska inšpekcija je naletela v tej tovarni na polno razumevanje ter se zato zdravstvene akcije uspešno vršijo. Sanitetske ekipe so izvršile fluorografiranje vseh delavk in napravile pregled krvnih slik in urina. S tem so se začeli sistematični zdravniški pregledi. Ko bodo končani, so imela tovarna urejeno zdravstveno kartoteko za vse delavke. V kartoteko bodo vneseni tudi podatki o življenjskih pogojih delavk, kar je prav odločilnega pomena za zdravje. Delavke razumevajo in cenijo važnost teh prizadevanj.

Saša Šener

Tovarniške restavracije

V zadnjem času se vse več piše o ustanavljanju in delu restavracij po podjetjih. To dokazuje čedalje močnejšo, resno in pozitivno iniciativo za izboljšanje in pocenitev prehrane delavcem. S tem, da se hranijo v restavracijah svojih podjetij, se delci izogonejo slabostim gostinstva.

Kaže, da so cene v teh restavracijah dosti nižje kakor v gostinstvu. Za ceno 60, 50 pa celo 30 dinarjev dobijo poštene obroke, kar je prvenstveno za sluga pomoči s strani podjetij.

Toda postavlja se vprašanje, iz česa sestoji ta pomoč in do kam ta lahko seže. Nekatera podjetja dajejo denarno pomoč iz sklada za samostojno razpolaganje ali iz drugih sredstev. Druga prevzemajo nase izdatke za inventar, za prostore, vzdrževanje, za osebje, kurivo, razsvetljavo, nabavne stroške itd.,

VSI DELAVCI IN USLUŽBENCI,

posebno pa

- člani delavskih svetov in upravnih odborov podjetij
- člani kmetijskih zadrug in njihovih odborov
- člani ljudskih odborov in svetov ter komisij v ljudskih odborih
- člani Zveze komunistov Jugoslavije, sindikalnih vodstev in aktivisti Socialistične zveze
- vodilni in drugi uslužbenci gospodarskih ustanov in podjetij, ljudskih odborov, zadrug, zbornic in združenj

NAJ BODO BRALCI

»NAŠE SKUPNOSTI«

Naročnina znaša za vse leto 250 din, za pol leta 125 din in do kraja tega leta 80 dinarjev. Posamezna številka stane 10 din. Naročajte se na naslov: Uprava »Naše skupnosti«, Ljubljana, Ul. Toneta Tomšiča 5/II, poštni predal 29, tekoči račun 60-KB-5-Ž-367 s posebno oznako »Za »Našo skupnost«.

Dopisujte v »Našo skupnost« na naslov: Uredniški odbor in dopisništvo »Naše skupnosti« za Slovenijo, Ljubljana, Ulica Toneta Tomšiča 9/II, telefon 21-605.

(Nadaljevanje s strani 11)

PRVI KORAKI NOVIH OBČIN IN OKRAJEV

NA PRVI MESTU RAZŠIRJANJE SAMOUPRAVLJANJA!

Posebno vprašanje je izgradnja in razvoj organov ljudskih odborov od njihovih komisij, odborov in svetov pa do krajevnih odborov. Ti bi morali biti neka vrsta sponk med ljudskim odborom in zbori volivcev. Lahko rečemo, da ne razširjamo udeležbe državljanov v samoupravljanju, če težimo k preveč majhnemu številu svetov v občinah in če v te svete ne vključujemo predvsem državljanov izven vrst odborov. Vprašanje je, če ustreza ciljem zakona o ureditvi občin in okrajev praksa, ki je prevladala na nekaterih področjih, da se namreč krajevni odbori ustanovljajo v glavnem samo v sedežih bivših občin.

Nekateri ljudski odbori so si postavili preveč nalog naenkrat. Pri njih je skoraj vse v »reorganizaciji«. Toda boljše je sprijetli se z zadaj samo z glavnimi nalogami. Na primer, organizacija in uvrstitve okrajnega biroja za plan, pravočasno zbiranje potrebnih elementov za plan 1956, skrbeti, da se ne izgubi kontinuiteta v delu statistične službe, inšpekcije, zagotoviti učinkovitejše delo uprave za dohodke, skrbeti, da začne z delom upravni aparat sploh, zagotoviti nemoteno delo šol, zdravstvenih ustanov itd., izvršiti nekatere najnujnejše prilagoditve samoupravnih gospodarskih in drugih organizacij novi politično-teritorialni razdelitvi. Z ene besedo, da novi organi-

zam »sede«. Sele tedaj bodo zreli pogoji za potrebna izboljšanja tudi na drugih področjih. Glede na to ni nobene potrebe niti za ustanavljanje zbora proizvajalcev v občinah, razen v bivših okrajnih in mestnih središčih, kjer je ta institucija že obstajala, niti za vedno novimi teritorialnimi spremembami.

Obdobje neposredno po reorganizaciji je zelo važno za orientacijo in prakso v nadaljnji izgradnji naših komun. Vsako zaletavanje zdaj bi lahko ustvar-

jalo težave še dolgo časa. In obratno. Treba je pazljivo proučevati in prilagajati, korak za korakom, pa da bi se že na začetku pokazalo, kje so problemi in kako jih je treba reševati. Taka postopna pot bo zagotovila tako kontinuiteto kakor tudi nadaljnji razvoj samoupravljanja delovnih ljudi na vseh področjih. Pretečeni mesec kaže, da smo kljub nekaterim pomanjkljivostim na pravilni poti, da so dejansko že bili zreli pogoji za ta veliki korak v napredku naše družbe na socialistični poti.

POLITIČNE ORGANIZACIJE IMAJO VAŽNO VLOGO

Ni dvoma, da bo odločilno vlogo v tem procesu še dalje imela ZKJ in SZDLJ. Stvari so šle mnogo bolje izpod rok tam, kjer so se organizacije Zveze komunistov Jugoslavije in SZDLJ zavdale, da se je treba boriti za izgradnjo socializma prav z delom pri vzpostavljanju organov in institucij družbenega samoupravljanja in z borbo za izgradnjo socialističnih odnosov v teh organih samih.

Njihovo delo pri političnem pojasnjevanju novih ukrepov in v razvijanju socialistične zavesti delovnih ljudi, da bi izkoristili pravice, ki jim jih daje sistem neposredne socialistične demokracije, je prav sedaj neobhodno potrebno. Izgradnja komun smo začeli, ko proizvajalne sile še niso zadosti razvite in ko obstajajo še velike razlike v razvoju posameznih delov naše države,

ko moramo dati znaten del ustvarjenih sredstev za narodno obrambo in druge neobhodne sklade. V taki situaciji je poleg dograditve ekonomskega sistema, ki bo ustrezal našim materialnim možnostim še prav posebno važno politično lotevanje nalog in stalno politično-vzgojno delo med delovnimi ljudmi. Če bi prepustili organiziranje novih občin in komunalne graditve sploh »strokovnjakom«, opustili politično reševanje postavljenih nalog, zanemarili privlačenje najširših množic in stalno socialistično vzgojo delovnih ljudi, bi kasneje našli na mnoge težave. In obratno. Politično reševanje stvari bo vzbudilo nove sile socialistične ustvarjalnosti in socialistične iniciative delovnih ljudi širom po naši domovini.

TONI VRATUŠA